

Furulundsskolan i Sölvesborg

Sölvesborgs sn, Sölvesborgs kn, Blekinge län

KULTURHISTORISK UTREDNING

ANTIKVARISK RAPPORT 2018:001
Katja Meissner och Ewa Juneborg

BYGGKULT - Byggnadsvård och kulturmiljö är ett fristående konsultföretag med säte på Öland. Verksamheten drivs av bebyggelseantikvarierna Ewa Juneborg och Katja Meissner. Vi erbjuder konsulttjänster såsom antikvarisk medverkan, rådgivning, utredningar och dokumentationer till myndigheter, församlingar, föreningar, företag och privatpersoner. Vi har lång erfarenhet inom branschen med särskilt vikt på samhällsplanering, vård- och underhåll av byggnadsminnen samt det kyrkliga kulturarvet. Vi förfogar över stor kunskap om bland annat färgsättning, traditionella material, teknisk byggnadsvård, stilhistoriska inredningar, grönt kulturarv och dendrokronologi. BYGGKULT är medlemsföretag i nätverket *Byggnadsvård Qvarnarp* och ingår i branschorganisationen *Byggnadsvårdsföretagen i Sverige*. Ewa Juneborg är certifierad sakkunnig avseende kulturvärden (KUL).

Furulundsskolan i Sölvesborg

Kulturhistorisk utredning

ANTI-KVARISK RAPPORT 2018:001

Beställare

Stadsarkitektavdelningen, Sölvesborgs kommun

Rapport

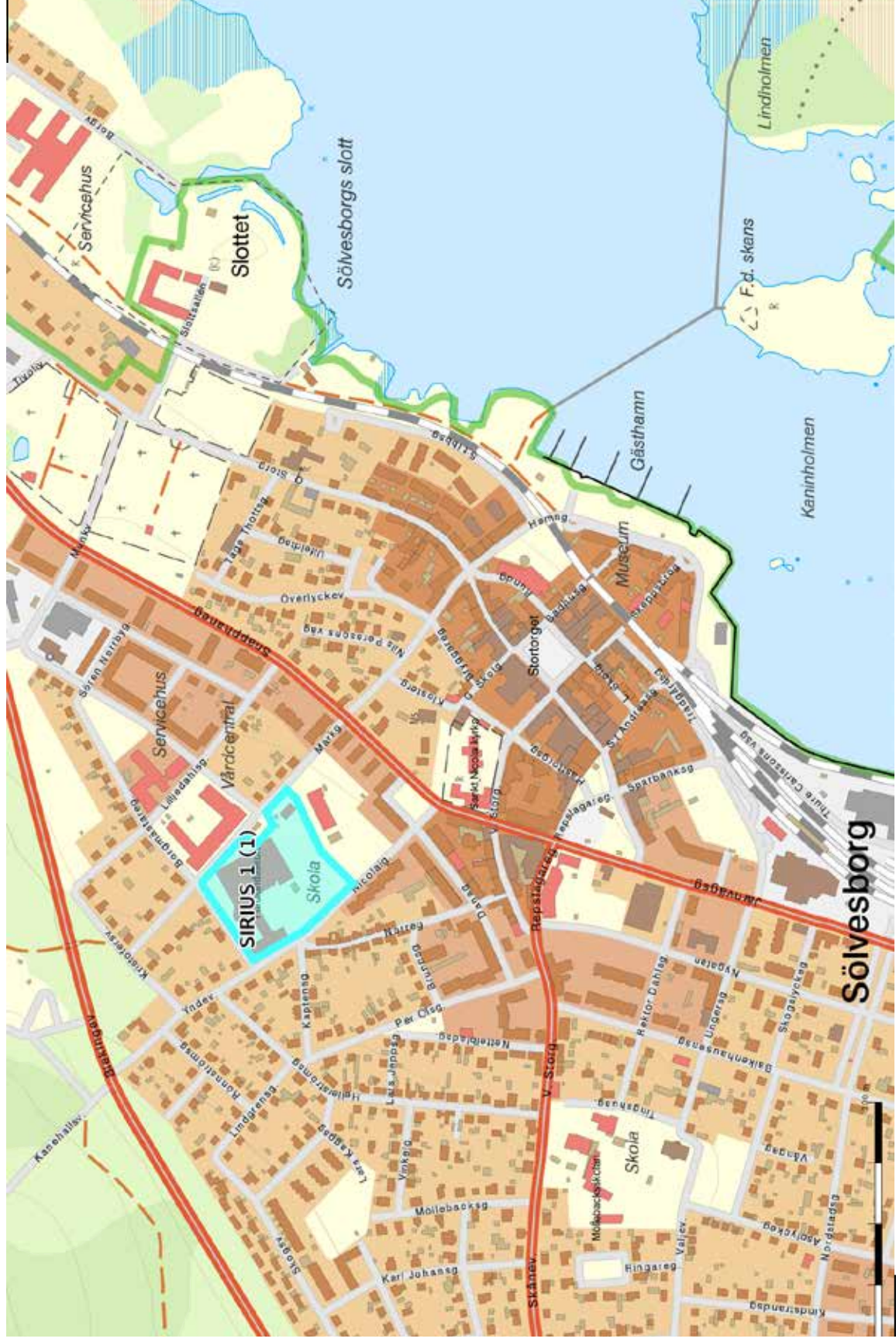
Katja Meissner och Ewa Juneborg, BYGGKULT
2018-03-08

Fotografier

Ewa Juneborg och Katja Meissner, BYGGKULT
(om inget annat anges)

Layout

Katja Meissner, BYGGKULT

Innehåll

1. Inledning.....	6
2. Källmaterial	6
3. Fastighetsuppgifter	7
4. Kvarteret Sirius 1	8
5. Furulundsskolan i Sölvesborg.....	10
6. Skolans exteriör.....	12
Byggnadsbeskrivning	12
Ursprungliga detaljer och material av kulturhistoriskt värde	22
7. Skolans interiör.....	28
A. Vestibul och huvudtrapphuset.....	30
B. Sidotrapphuset.....	32
C. Korridorer i klassrumsdelen.....	33
D. Reservtrapphuset.....	34
E. Övrigt	34
8. Vaktmästarbostaden	36
9. Sammanfattande värdebeskrivning.....	40
10. Sammanfattande karaktäristik.....	41
11. Förslag på planbestämmelser	42
A. Förslag på skyddsbestämmelser (q)	42
B. Förslag på varsamhetsbestämmelser (k).....	44
C. Förslag på rivningsskyddsbestämmelser (r-förbud)	46
D. Rekommendationer till andra planbestämmelser	46
12. Bilagor	47
Originalritningar 1933	47
Karta över Sölvesborg, 1814	52
Karta över Sölvesborg, 1854	53
Karta över Sölvesborg, 1910	54

1. Inledning

På uppdrag av Stadsarkitektavdelningen i Sölvesborg har BYGGKULT genomfört en kulturhistorisk utredning rörande Furulundsskolan i Sölvesborg, belägen på fastigheten Sirius 1. I uppdraget ingår även vaktmästarbostaden. Utredningen ska användas som kunskapsunderlag i samband med upprättande av en ny detaljplan för fastigheterna Sirius 1 och 2, Sölvesborg 4:5 och Polstjärnan 10. I uppdraget ingår att klarlägga byggnadernas kulturhistoriska värden, både exteriör och interiör, samt att upprätta konkreta rekommendationer hur anläggningens värden kan skyddas genom planbestämmelser.

Fotografier är tagna av Ewa Juneborg och Katja Meissner, BYGGKULT, om inget annat anges.

2. Källmaterial

Sölvesborgs centralarkiv

- Plan- och fasadritningar (arkitekt Curt Björklund), 1933
- Snickeriförteckning (fönster, dörrar) och ritningar över inredningen i skolan (arkitekt Curt Björklund), 1933
- Planritningar elektriska installationer, 1937
- Ombyggnadsritningar, tillbyggnadsritningar, 1956 (ej eller bara delvis genomförda)
- Illustrationsplan om- och nybyggnad, 1980
- Uppmättningsritningar fasader- och plan, situationsplan, 2005
- Uppmättnings- och ombyggnadsritningar av gamla skogsvaktarbostället till lärarbostad, 1935
- Uppmättnings- och ombyggnadsritningar av gamla skogsvaktarbostället till elevkårslokal, 1981

Sölvesborgs kyrkoarkiv

- Husförhörlängder, Sölvesborg stadsförsamling, 1871-1897
- Församlingsböcker, Sölvesborg stadsförsamling, 1897-1936

3. Fastighetsuppgifter

Karta: Sölvesborgs kommun 2018. Området som ingår i utredningen ligger inom den blå linjen.

Objektnamn

Furulundsskola Sölvesborg

Fastighetsbeteckning

Sirius 1

(Sölvesborg sn, Sölvesborg kn, Blekinge län)

Adress

Yndevägen 2

294 80 Sölvesborg

Ägare

Sölvesborgs kommun

294 80 Sölvesborg

Byggnadsdatum

1936

Ursprunglig och historisk funktion

Samrealskola

Nuvarande funktion

Gymnasieskola

Koordinater

N 6212337, E 473928 (SWEREF 99TM)

4. Kvarteret Sirius 1

Furulundsskolan samt den så kallade vaktmästarbostaden ligger i kv. Sirius 1, norr om Sölvesborgs medeltida stadskärna. Kvarteret begränsas i nordväst av Borgmästargatan, i sydväst av Yndevägen och Nicolaigatan, och i nordöst av Markgatan. I söder angränsar en allmän parkanläggning (Furulundsparken) och kvarteret Polstjärnan. Området planlades i början av 1900-talet och präglas idag av villabebyggelse och flerbostadshus av blandad karaktär och ålder som återspeglar den moderna staden Sölvesborgs utveckling från sekelskiftet till ca. 1950-talet. Området ligger utanför riksintresset K2 Sölvesborg.

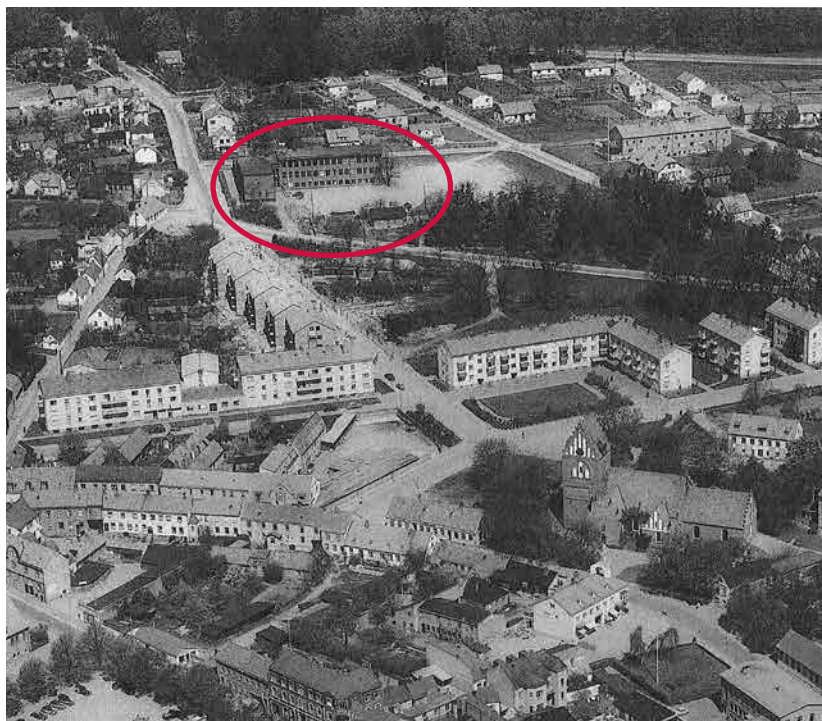
Gällande detaljplan för kv. Sirius 1 är antagen 1974-11-28 och upprättades i samband med kommunens beslut att förlägga en barnstuga i parkens mellersta del. Redan tidigare fanns en lekstuga på fastigheten Sirius. I gällande detaljplan är kv. Sirius 1 avsett för allmänt ändamål. 1982 byggdes den gamla skolbyggnaden till med en ny gymnasieskola. 2005 tillkom en ny idrottshall. Kommunen har nu påbörjat arbetet med en ny detaljplan för området för att ersätta den befintliga förskolebyggnaden med en ny, mer tidsenlig och större.

Sölvesborgs utmarker 1854. Kv. Sirius 1 är markerat i rött.
Karta: Lantmäteriet.

Stadsplan från 1910. Kv. Sirius 1 och f.d. skogsvaktarebostället är markerade i rött.
Karta: Sölvesborgs kommunarkiv.

Flygfoto över Sölvesborg, 1955 (Sölvesborgs centralarkiv). Furulundsskolan och vaktmästarbostaden är markerade. Nicolaigatan är framdragen, Yndevägen sträcker sig diagonalt genom Furulundsparken.

Som stadsplanerna från 1814 och 1854 visar bestod området norr om den gamla staden i mitten av 1800-talet av stadens utmarker samt några byggnader längs med Norregatan. Denna bebyggelse lokaliserades här efter stora stadsbranden 1801 där de flesta stadsgårdarna förstördes. På stadsplanen från 1854 kallas denna byggnadsansamling för "Nya staden". Först runt sekelskiftet 1900 började utmarken exploateras i större skala. Kv. Sirius 1 omfattar i delar den gamla stadsvången¹ Jerbolyckan och stadens skogsvaktarboställe (stg 598) som låg öster om Yndevägen. I stadsplanen från 1910 är området utpekade som stort torg med omgivande halvöppen bostadsbebyggelse, men planen ändrades snart. På stadsplanen från 1919 motsvarar kvarterstruktur och vägsträckning i stort sätt dagens situation. Det dröjde dock till 1950-talet innan planen var genomförd. Till de största strukturella förändringarna i området hör dragningen av Nicolaigatan som en rak länk från Yndevägen till stadens centrum. Den del av Yndevägen som gick till Markgatan stängdes samtidigt av för biltrafik och blev en diagonal gångstig i Furulundsparken. Genom placeringen av skolans parkeringsplats vid Yndevägen samt den befintliga förskolans läge i parken har stigen förlorat sin tydlighet. Den tillhör dock ursprungligen stadens äldre färdvägar och har som sådan stor kulturhistorisk betydelse.

¹ Den del av stadens jord som i äldre tider brukades för jordbruksändamål.

5. Furulundsskolan i Sölvesborg

Sölvesborgs nya samrealskola, idag Furulundsskolan, byggdes 1934/35 efter ritningar av arkitekten Curt Björklund (1895-1958). 25 februari 1936 invigdes Sölvesborgs nya samrealskola och ersatte läroverkshuset, som trots en tillbyggnad 1914, hade blivit alltför trång. Björklund var sedan 1929 skolöverstyrelsens arkitekt och en av 66 deltagare i en allmän arkitekttävling som utlystes 1933 av Sölvesborgs nybyggnadskommitté. Skolbygget finansierades till 75% genom bidrag från John och Thor Balkenhausens stiftelse.²

Skolan gestaltades i en funktionalistisk stil men med kvardröjande drag av 1920-tals klassicism. Den röda tegelbyggnaden har klara, strama linjer som bryts av klassicistiska element, så som spröjsade, runda och rundbågiga fönster, nätta takutsprång och profilerade taktassar. Byggnaden är genomgående utförd i gedigna material så som tegel, skiffer, koppar och öländsk kalksten.

Skolan är placerad i fastighetens nordvästra del med huvudfasaden riktad mot Furulundsparken i sydöst. Parken präglas av stora lövträd och gräsytor och sluttar mot sydöst. Parken genomskärs av en diagonal gångväg samt några upptrampade stigar. I östra delen ligger en förskola och i västra delen, mot Yndegatan, finns skolans parkeringsplats.³ Mellan skolan och parken ligger den s.k. vaktmästarbostaden, en mindre tegelbyggnad med sadeltak. Byggnaden uppfördes troligen på slutet av 1870-talet och var ursprungligen Sölvesborgs skogsvaktarboställe. Senare blev den använd som vaktmästarbostad, klassrum och elevkårslokal. Idag hyser byggnaden Sölvesborgs närradio.

Östra delen av fastigheten Sirius I upptas av den nya gymnasieskolan som byggdes 1982 och som ansluts med en länk i två våningar till den gamla skolbyggnaden. Tillbyggnaden var länge efterlängtd. Redan under 1950-talet hade skolan börjat att bli för liten och en om- och tillbyggnad diskuterades. Alla tillgängliga utrymmen fick tas i anspråk. När skolvaktmästaren flyttade i slutet av 50-talet byggdes vaktmästarbostaden om till lektionssal och under 1960-talet sattes det upp tillfälliga baracker för att skapa plats åt det växande elevantalet. 2005 tillbyggdes skolan med en ny idrottshall.

² Göransson/Lagerås/Sandqvist (red), Tidsbilder II - Sölvesborg under 1900-talets första halvsekel, Sölvesborgs kommun, 1993, s. 138-140.

³ Fram till slutet av 1950-talet stod det en blekingsk ryggåsstuga, den så kallade "fornstugan", i parken. Den skänktes till Sölvesborgs fornminnesförening och placerades 1919 på grönytan i Furulundsparken. Stugan revs omkring 1958, och på platsen byggdes den gamla lekstugan. Källa: Sölvesborg och omnejd - Vykort från sju decennier, Västra Blekinge Vykortsklubb, 2015.

Furulundsskolans huvudfasad. Okänd fotograf, okänt år.

Skolan, vaktmästarbostaden och idrottshallen sett från söder. Upptrampade vägar i parken leder till gamla Yndevägen.

Gamla Yndevägen sett mot väst.

Skolans parkeringsplats vid Yndevägen.

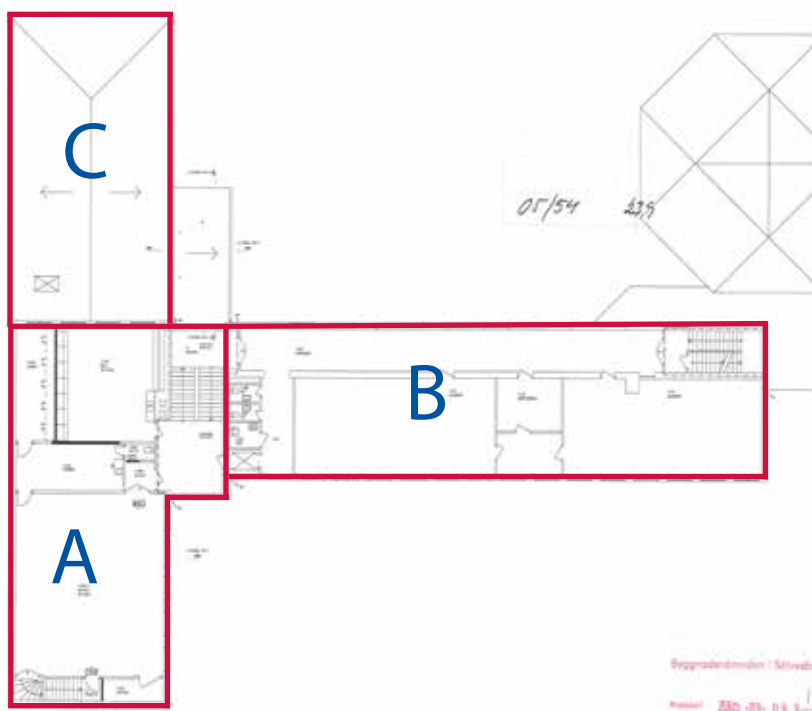
Den s.k. backstugan och den nya gymnasieskolan, byggd 1982, sett från Markgatan.

6. Skolans exteriör

Byggnadsbeskrivning

Den gamla Furulundsskolan är ett gediget bygge på betonggrund, murad av Höganäs fasadtegel med socklar och trappor i Grythytteskiffer. Taket är täckt med koppar.⁴ Byggnaden har en T-formad plan bestående av tre rektangulära byggnadskroppar av olik höjd. Skolans entré bildas av en vinkelbyggnad (A) som sträcker sig mot sydöst. Vinkelbyggnaden är i två våningar plus suterräng och har valmat tak. Mot vinkelbyggnadens nordöstra gavel ansluter klassrumsdelen (B). Klassrumsdelen är i tre våningar med sadeltak och sträcker sig i östvästlig riktning. Mot vinkelbyggnadens nordvästra gavel ansluter skolans ursprungliga gymnastiksal (C) som är i en våning plus suterräng och har valmat tak. I hörnet mellan gymnastiksalen och vinkelbyggnaden finns en låg tillbyggnad från 1980-talet. I nordöst sammanbinds den 1982 färdigställda gymnasieskolan med en länk till klassrumsdelen.

4 Göransson/Lagerås/Sandqvist (red), Tidsbilder II - Sölvesborg under 1900-talets första halvsekel, Sölvesborgs kommun, 1993, s.139.

SÖ-fasaden

Sydöstra fasaden är byggnadens huvudfasad. Den är riktad mot staden och parken, och här finns skolans ursprungliga huvudingång. Fasaden domineras av ett pampigt entréparti och de många tätt placerade fönstren i den trevåningshöga klassrumsdelen. De stora genombrutna väggytorna i fasaden och det genomsiktliga entrépartiet kontrasteras av vinkelbyggnadens slutna gavelvägg.

Vinkeldelens gavel (del av A)

Vinkeldelens sydöstra gavel har endast några få fönsteröppningar: tre ligande källarfönster, ett smalt, spröjsat rundbågsfönster i första våningen och ett litet spröjsat rundfönster i andra våningen. De två sistnämnda har tegelomfattningar, fönsterbänkar i skiffer och kopparavtäckningar. Alla fönster är grönmålade och ursprungliga.

Sluten tegelvägg och spröjsade fönster.

Entrépartiet (del av A)

Entréporten nås via en lätt sluttande ramp som följs av en svängd mur i skiffer. Vid murens fot står en flaggstång. Tre trappsteg leder upp till entréporten. Entrén skyddas av ett skärmtak i koppar, troligen tillkommen på 1980-talet. Entrépartiet sträcker sig över två våningsplan och består av en modern pardörr i metall och glas samt ett stort sexdelat fönster med fransk balkong i smide. Entrépartiet har en omfattning av tegel och skiffer. Över dörren står det i stora vita bokstäver mot grön bakgrund "Reception". På balkongen sitter en rund skolklocka. Dörren och fönstret är gröna. Som originalritningarna från 1934 samt äldre fotografier visar så har entrépartiet genomgått en del ändringar. Ursprungligen var dörren och fönstret utförda i ek och bildade en sammanhängande genomsiktig yta som nästan inte uppfattades bakom balkongens smäckra smidesräcke. Ursprungligen hade entrépartiet en tydlig arkitektonisk vertikal strävan, men då man i efterhand har satt igen fönstrens nedre del och byggt ett skärmtak över entréporten så delas numer entrépartiet upp av dessa horisontella tillägg, vilket minskar upplevelsen av entrépartiets forna vertikalitet.

Entrépartiet 2018.

Entrépartiet 1974. Foto: Sven Olof Palmgren.

Klassrumsdelen (B)

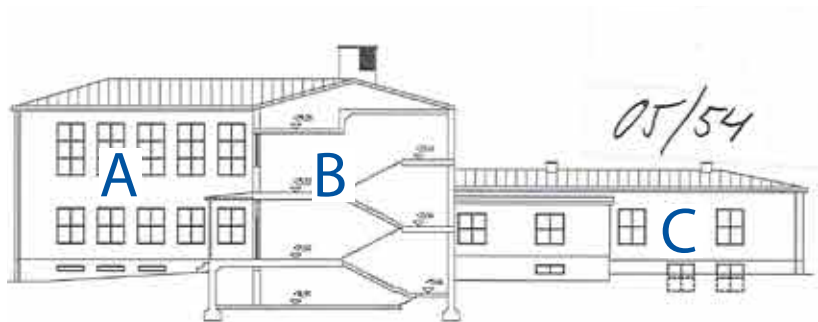
Klassrumsdelens fasad är något indragen från entrépartiet och har 16 fönsteraxlar, varav den västra axeln är igenmurad. Spår efter den igenmurade västra axeln, ursprungligen med fönster samt en dörröppning, syns tydligt i fasaden. Den forna dörröppningens omfattning i form av en tegelbård med avtäckning i skiffer är dock bevarad. En ny ingångsdörr med liknande omfattning finns nu i den andra axeln från väst. Denna dörr är av grön metall med glasparti. Den västra axeln murades igen i samband med en hissinstallation i skolbyggnaden. Ytterligare en dörr med omfattning i tegel och avtäckning i skiffer finns i fasadens östra axel. Placeringen är oförändrad, men den ursprungliga dörren i ek med åtta speglar är utbytt till en grön trädörr med opalvitt glasparti. Fasadens fönster är i grönmålat trä med fyra rutor. Fönstren i bottenvåningen har kvadratisk form, fönstren i de andra våningarna har stående rektangulär form. Fönstren är inte original men av samma form och indelning som de ursprungliga. När fönstren byttes är okänt. På fasaden sitter fyra stuprör i koppar som troligen är ursprungliga. De nedre stuprörsdelarna är dock utbytta till moderna svarta rör.

Gammal och ny dörromfattning i tegel och skiffer.

NÖ-fasaden

Nordöstra fasaden är riktad mot Markgatan och består av vinkeldelen (A), klassrumsdelens gavel (B) och gymnastiksalen (C).

Vinkeldelen (A)

Vinkelbyggnaden är skolans representativa del. Här låg bl.a. rektorsrum och rektorsexpeditionen och på andra våningen låg skolans festsal. Materialvalet på vinkelbyggnadens nordöstra fasad är mer påkostad än på den övriga byggnaden och återspeglar vinkelbyggnadens mer representativa karaktär och användningsområde. Nordöstra fasaden har fem fönsteraxlar med grönmalade fönster i trä. Fönstren i första våningen har fyra rutor, fönstren i andra våningen är större och har sex rutor och ger ljus till den innanförliggande festsalen. Alla fönster på denna fasad har en inramning av skiffersten. De ursprungliga fönstren byttes 1980 mot nya av samma form och indelning som de ursprungliga. Suterrängvåningen har tre liggande källarfönster med smidda galler, dessa är ursprungliga. På fasaden sitter två stuprör, det högra är i modernt grönt utförande, det vänstra i koppar och troligen ursprungligt. Nedersta delen är dock bytt mot ett modernt svart rör.

Vinkelbyggnadens representativa funktion återspeglas i materialvalet och fönstrens storlek på övervåningen.

Klassrumsdelens gavel (B)

Klassrumsdelens nordöstra gavel är delvis inbyggd av länken som förbinder den gamla skolbyggnaden med den nya från 1982, men gavelfasadens tre rundbågiga spröjsade fönster i bottenvåningens vänstra del och ett runt spröjsat vindsfönster i gavelfältet är synliga. Fönstren är i grönmålat trä, har omfattningar i tegel, fönsterbänkar i skiffer och kopparavtäckningar. Fönstren är ursprungliga. En trädörr med åtta speglar och trappa togs bort i samband med länken till den nya gymnasieskolan. På fasaden, direkt över ena fönstret, har en ventilationsluftskanal i grön plåt monterats och under fönstren sitter en modern papperskorg fastskruvad i tegelväggen.

Spröjsade fönster med avtäckning i koppar och fönsterbänk i skiffer

Gymnastiksalen (C)

Skolans föredetta gymnastiksal hade ursprungligen fem fönsteraxlar samt ett fönster och en trädörr med åtta speglar i suterrängvåningens högre del. Idag finns det i hörnet mellan vinkelbyggnaden och gymnastiksalen en låg tillbyggnad i grön plåt på betongsockel som troligen tillkom under 1980-talet. Av fasadens ursprungliga fönsteröppningar är därför endast de tre högra bevarade. I samband med att salen delades i två våningar tillkom dessutom två suterrängfönster med ljusschakt. Alla fönster är av grönmålat trä indelade i fyra rutor. De ursprungliga fönstren byttes 1980 mot nya av samma form och indelning som de ursprungliga.

Tillbyggnad i grön plåt i hörnet mellan gymnastiksalen och vinkelbyggnaden.

Gymnastiksalens NÖ-fasad enligt fasadritning från 1933.

SV-fasaden

Sydvästra fasaden är riktad mot Yndevägen och består av gymnastiksalen (C) och vinkeldelen (A).

Gymnastiksalen (C)

Gymnastiksalen bildar genom sin låga höjd en tydlig underordnad del i fasaden. Ursprungligen hade salen sex fönsteraxlar i bottenvåningen som, tillsammans med vinkelbyggnadens fönsterrad, skapade ett obrutet fönsterband som knöt ihop fasadens två delar. Salens sjätte fönster är idag igensatt vilket bidrar till att fasaden numer visuellt uppfattas som två separata delar. Gymnastiksalen har dessutom fått fem suterrängfönster med stort ljusschakt som ger byggnadsdelen en tvåvåningskaraktär. Alla fönster är moderna och av grönmålat trä med fyra rutor. De ursprungliga fönstren byttes 1980 mot nya av samma form och indelning som de ursprungliga. På fasaden sitter två stuprör i modernt grönt utförande, nedersta delen är i vit plåt.

Gymnastiksalen har 5 nya suterrängfönster med ljusschakt.

Vinkeldelen (A)

Vinkeldelens sydvästra fasad har sju fönster och en dörr i bottenvåningen samt sju fönster i suterrängvåningen. Övervåningen, där festsalen ligger, saknar fönster i denna fasad. Bottenvåningens fönster är av grönmålat trä, har kvadratisk form och indelade i fyra rutor per fönster. De är inte ursprungliga utan byttes 1980. Det finns sex ursprungliga källarfönster. De har liggande format med två rutor. Det tredje fönstret från vänster är igensatt med en skiva. Det sjätte fönstret från vänster är utbytt mot ett kvadratisk fönster med fyra rutor. Dörren har sex rutor samt ett överljus med två rutor. Dörren är av grönmålat trä och har ett brevinkast i mässing. Dörren har en liknande ramindelning som den ursprungliga dörren, men det är oklart om den är den samma eller om den är bytt vid ett senare tillfälle. Dörren har en omramning av tegel och avtäckning i koppar. Det finns två trappor i fasadens högra del. Den ena leder upp till dörren och har trappsteg i skiffer samt ett räcke i smide. Den andra trappan leder ner till källaren och har en smidd ledstång. Trapporna och räckena är ursprungliga. På fasaden sitter tre stuprör i modernt grönt utförande, nedersta delen är i vit plåt.

Vinkelbyggnaden sett från sydväst.

Skiffertrappa och smidda räcken.

Dörr med tegelomfattning och kopparavtäckning.

Ljusschakt framför suterrängfönstret.

Källartrappa med smidd ledstång.

NV-fasaden

Nordvästra fasaden är skolans baksida och riktad mot Borgmästargatan.

Klassrumsdelen (B)

Klassrumsdelens fasad hade ursprungligen 7 fönsteraxlar och inga dörrar, men i samband med tillbyggnaden 1982 integrerades den östra delen av den gamla skolan i den nya länken. På bottenvåningen skapades en ny ingång och på första våningen öppnades korridoren upp för att ansluta till en utvändig passage i grön plåt som förbinder den gamla och den nya delen. Den ursprungliga fönsterindelningen på andra våningen är bevarad. Fasadens fönster är i grönmålat trä med fyra rutor. Fönstren i bottenvåningen har kvadratisk form, fönstren i de andra våningarna har stående rektangulär form. Fönstren byttes 1980 mot nya av samma form och indelning som de ursprungliga. Flera av bottenvåningens fönster har en fönsterbröstning i grön plåt. Eventuellt har dessa fönsteröppningar under en viss period varit större. På arkitektritningarna från 1933 har alla fönster samma storlek. På fasaden sitter fyra stuprör varav ett i koppar som troligen är ursprungligt. De andra tre stuprören är i grön plåt.

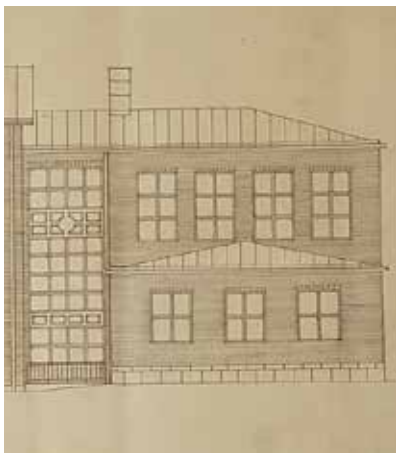
T.v. Länk i grön plåt mellan gamla och nya skolan

Bröstningsparti i grön plåt.

Vinkelbyggnaden (A)

Vinkelbyggnadens nordvästra fasad ligger i liv med klassrumsdelen. Av fasaden syns endast övervåningen, bottenvåningen skymms av gymnastiksalen och en tillbyggnad i grön plåt på betongsockel som är placerad i hörnet mellan vinkelbyggnaden och gymnastiksalen. Den synliga delen av fasaden består av ett brett fönsterparti, som ger ljus till skolans huvudtrapphus, och fyra sexdelade fönster som ursprungligen hörde till skolans teckningssal. Fönsterpartiet har två liggande fönster à åtta rutor med en mellanliggande, ornamentalt dekorerad fönsterbröstning. Ursprungligen fortsatte fönsterpartiet ner till sockeln, men nedersta delen togs bort i samband med tillbyggnaden. Fönstren och bröstningspartierna är grönmålade. Fönstren byttes 1980 mot nya av samma form och indelning som de ursprungliga.

Glaspartiet 1936.

Glaspartiet 2018.

Gymnastiksalen (C)

Gymnastiksalens nordvästra fasad har tre fönster på bottenvåningen och två fönster med ljusschakt i suterrängen. Suterrängfönstren kom till i samband med att salen delades i två våningar, för att byggas om till undervisningsrum. Alla fönster är av grönmålat trä med fyra rutor. De ursprungliga fönstren byttes 1980 mot nya av samma form och indelning som de ursprungliga.

Gymnastiksalens nya suterrängfönster med ljusschakt.

Ursprungliga detaljer och material av kulturhistoriskt värde

Fasaderna

Byggnadens rena, sparsmakade tegelfasader i kombination med andra material, så som skiffer, koppar och svart smide är typiska för 1930-talets arkitektur. Dekorationer som dörromfattningar i form av tegelbårder och skiffer, fönsterinfattningar och fönsterbänkar i skiffer, fönsteravtäckningar i koppar, skifferklädda socklar och trappor samt smidda räcken, ledstänger och galler liksom ursprungliga stuprör i koppar har högt bevarandevärde.

Allmänna rekommendationer

- Vid underhåll av fasaderna bör det användas samma material som ursprungligen, dvs. Höganäs fasadtegel och Grythytteskiffer. Plåtarbeten bör utföras med samma traditionella hantverksmetoder som ursprungligen.
- Putsfogarna på de flesta fasaderna visar tydliga spår av nedbrytning och delvis kraftigt materialbortfall. På flera ställen syns att fogarna tidigare var infärgade. För att bevara fasadens estetiska uttryck rekommenderas att fogbrukets ursprungliga sammansättning och kulör analyseras inför en framtida fasadrenovering.
- De ärgade stuprören i koppar bör bevaras, detaljer i avvikande färg bör bytas mot koppargröna rör.
- Placering av moderna installationer, så som frånlufts- och ventilationskanaler samt elektriska anläggningar, bör ta hänsyn till fasadens höga kulturhistoriska värden. I de fall där en alternativ placering inte är möjlig bör ledningar och installationer målas i fasadens kulör. Det rekommenderas att se över placeringen och utformningen av ventilationskanalen vid klassrumsdelens rundbågiga fönster. Papperskorgen bör placeras på en estetiskt mindre påträngande plats, och inte monteras på gamla skolhusets fasad.

Huvudentrén

Huvudentrén består av en ramp som flankeras av en mur med flaggstång, en trappa, ett modernt skärmtak samt själva entrépartiet som sträcker sig över två våningar. Hela huvudentrépartiet förmedlar skolans högtidlighet och värdighet. Som äldre bilder visar var huvudentréns detaljer ursprungligen utformade med extra stor omsorg. Entrén bildade då en genomsiktig glasyta med pardörr, överljus och fönster i ek. Den smäckra franska balkongen tillät blicken vandra in i själva skolans inre och trapphuset på andra våningen, festsalens foajé. Intrycket har dock minskats på grund av att det moderna skärmtaket delar upp den smala höga portalen horisontellt, att dörren och fönstret har bytts ut samt att ytan bakom balkongen har täckts med grönt skivmaterial. Huvudentrén är skolans centrala motiv och mest representativa del och har, ändringarna till trots, stora kulturhistoriska värden. Till huvudentréns mest värdefulla detaljer hör portalomfattningen av tegel och skiffer, den franska balkongen med smitt räcke och klocka, fönster- och dörrindelningen och den svängda rampen med skiffermur och flaggstång.

Allmänna rekommendationer

- Entrétrappan var ursprungligen i skiffer, men har senare bytts till tegel. Det rekommenderas att återställa trappans ursprungliga utseende.
- Det rekommenderas att i samband med framtida renoveringsarbeten återskapa huvudentréns ursprungliga prakt vad gäller material och utformning. En rekonstruktion skulle vara möjligt tack vare att det finns rik dokumentation i arkiv och äldre bilder.

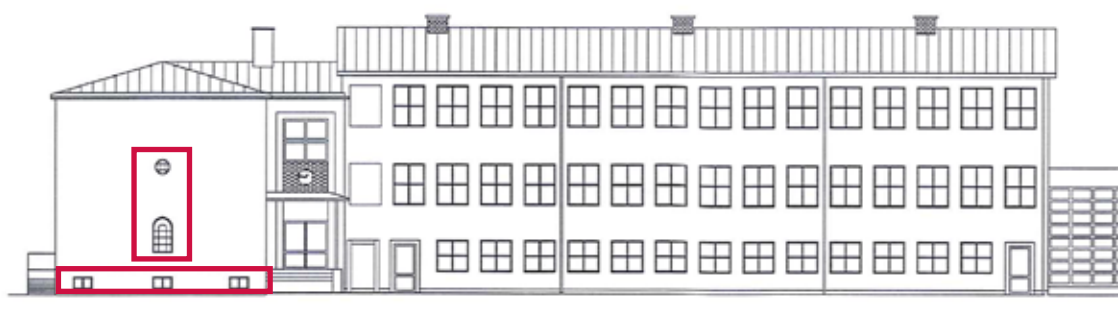
Fönster

Av skolans 130 originalfönster är endast 19 stycken bevarade. Till dessa hör 13 källarfönster, 4 rundbågefönster samt 2 runda gavelfönster (se ritning sid 25). De ursprungliga källarfönstren är tvådelade och har hörnjärn och gångjärn med konisk knopp. De rundbågiga och runda fönstren har smäckra spröjsar. Totalt 9 fönster togs bort i samband med senare ombyggnadsarbeten. 102 fönster har bytts mot nya i samma storlek och liknande utförande. Dessutom tillkom 12 suterrängfönster. Alla fönster är i trä och grönmålade. Den ursprungliga färgsättningen av skolans fönster är inte dokumenterad, men enligt arkitektens snickeriförteckning var de i furu och det är därför sannolikt att de redan från början var målade. Originalfönstren, övriga fönstrens rutindelning och placering, fönsteromfattningar i tegel och skiffer samt fönsteravtäckningar i koppar har stort kulturhistoriskt värde. Som bevarat fragment av Björklunds ursprungliga fasadgestaltning har det stora fönsterpartiet med dekorativ bröstning i vinkelbyggnadens nordvästra fasad högt bevarandevärde.

Allmänna rekommendationer

- Det rekommenderas att vid nästa fönsterrenovering återgå till ursprunglig färgsättning. Det bör utföras en färgundersökning av de bevarade originalfönstren för att dokumentera den ursprungliga färgsättningen. Originalfönstren bör restaureras med traditionella material såsom linoljekitt och linoljefärg som på sikt förlänger fönstrens hållbarhet och underlättar framtida underhåll.
- Fönstrens placering, storlek och rutindelning är del av arkitekten Curt Björklunds helhetsbild och gestaltningskoncept och bör vid framtida ombyggnader så långt som möjligt bibehållas.

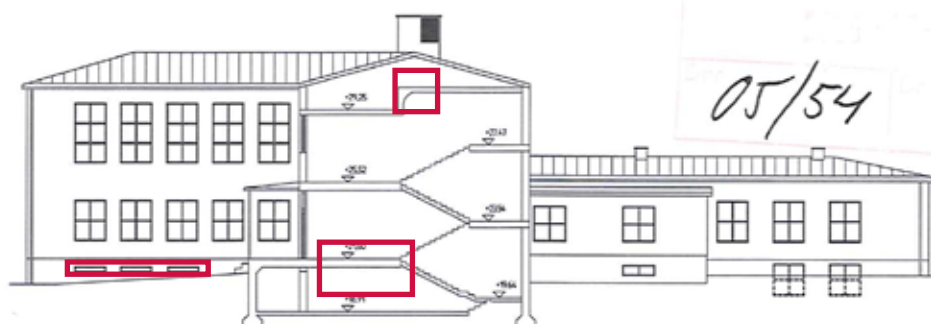
HUS 1, FASAD MOT SÖDER

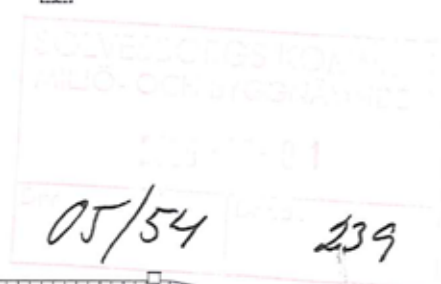
HUS 1, FASAD MOT NORR

HUS 1, FASAD MOT VÄSTER

HUS 1, FASAD MOT ÖSTER

Ytterdörrar

Av skolans ytterdörrar är troligen ingen originaldörr bevarad. En viss osäkerhet råder vid ingångsdörren i sydvästra fasaden som visar samma indelning som den ursprungliga. I övrigt har dörrarnas omfattning i tegel, avtäckningar i skiffer och koppar samt dörrarnas ursprungliga placering som del av byggnadens ursprungliga gestaltningskoncept stort kulturhistoriskt värde.

Allmänna rekommendationer

- Skolans ytterdörrar har bytts mot olika moderna dörrtyper av samma storlek, men i avvikande material, utformning och färg. Det rekommenderas att dörrarna i samband med nästa dörrbyte återställs till ursprungligt utförande. Rekonstruktion skulle vara möjligt tack vare att det finns rik dokumentation i arkiv och äldre bilder.

Taket

Skolan har skivtäckt koppertak med förskjutna tvärfalsar och ståndrännor längs takfoten. Alla skorstenar är kopparklädda. Taktäckning är i stort sätt ursprunglig och har genom sin ålder fått en varmgrön ärgning som kontrasterar vackert mot byggnadens röda tegelfasader samtidigt som den korresponderar med skolans grönmålade fönster. Taken har finproportionerade takutsprång med dekorerade taktassar. Taket har högt bevarandevärde.

Allmänna rekommendationer

- Eventuella reparationer bör utföras med stor varsamhet och med samma skivstorlek och falsteknik som ursprungligen. För att bevara takets varmgröna kulör bör det användas redan ärgad koppar vid lagning, alternativt kan nya skivor målas in i samma ärgkulör som övriga taket. Ståndrännor bör bevaras och inte bytas mot hängrännor.
- Takutsprångets och taktassarnas proportion och utförande bör inte ändras. Takutsprånget bör inte kläs in.

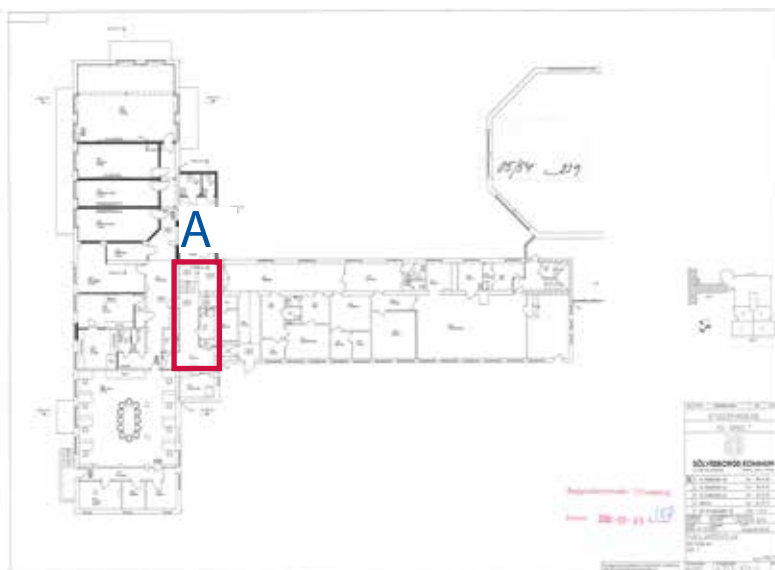

7. Skolans interiör

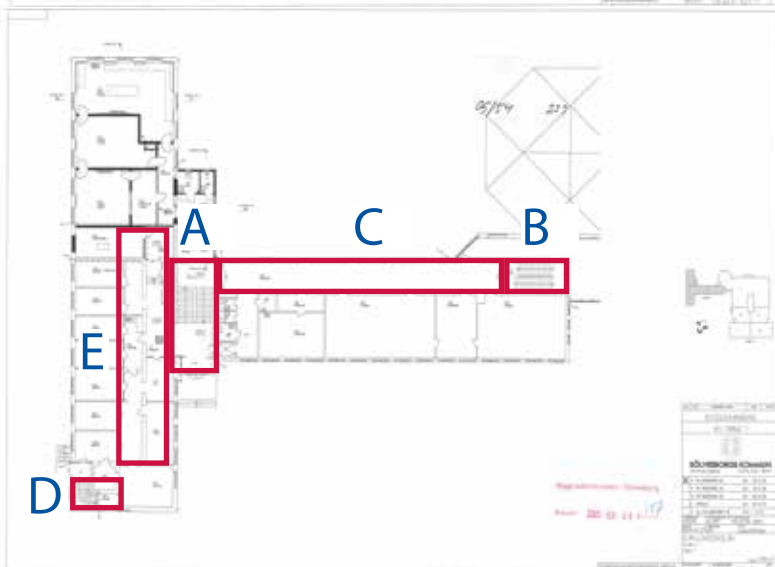
Skolans interiör har genomgått en del ändringar sedan invigningen 1936, både när det gäller planlösningen och inredningen. Rumsindelningar och rummens funktion har ändrats med tiden. Ändringarna är mest påtagliga i vinkelbyggnaden och i f.d. gymnastiksalen. Den ursprungliga 6 meter höga gymnastiksalen är numera uppdelad i två våningar och hela suterrängvåningen har styckats upp till mindre arbets- och undervisningsrum. Bland de ursprungliga rummen i suterrängen, som med tiden fått ny funktion, kan nämnas omklädningsrum, gymnastiksal, skolkök, matsal och slöjdrum. Även bottenvåningen i vinkelbyggnaden har ändrats betydligt. Ursprungligen låg här rektorskontor och -expedition, bibliotek, studierum och handarbetsrum. Idag finns här reception och kansli, rektorsrum, arkiv, sju mindre kontor samt korridor och kök mm. Klassrumsdelen är inte lika förändrad. Här finns fortfarande en genomgående korridor på norrsidan och med klassrummen på södersidan. Klassrummen har dock ändrats i storlek. Samma gäller för klassrumsdelen på andra våningen. I vinkeldelens andra våning låg ursprungligen skolans festsal (aulan) och ett teckningsrum. Aulan är numera mörklagd och används som teatersal och teckningsrummet är delad i loge, förråd resp. studio.

Av den ursprungliga arkitektritade inredningen i dessa rum är nästan ingenting bevarat på grund av alla ingrepp i planlösningen. De bäst bevarade byggnadsdelarna är skolans tre ursprungliga trapphus och korridorerna i klassrumsdelen. I övrigt vittnar bara några få detaljer i skolan om byggnadens ursprungliga helhetliga gestaltning, som omfattade allt från dörrar, skåp, köksinredning till vägggestaltning och utsmyckningar. Arkitektritningar och snickeriförteckning för alla rum i skolan finns bevarade på Sölvesborgs kommunarkiv.

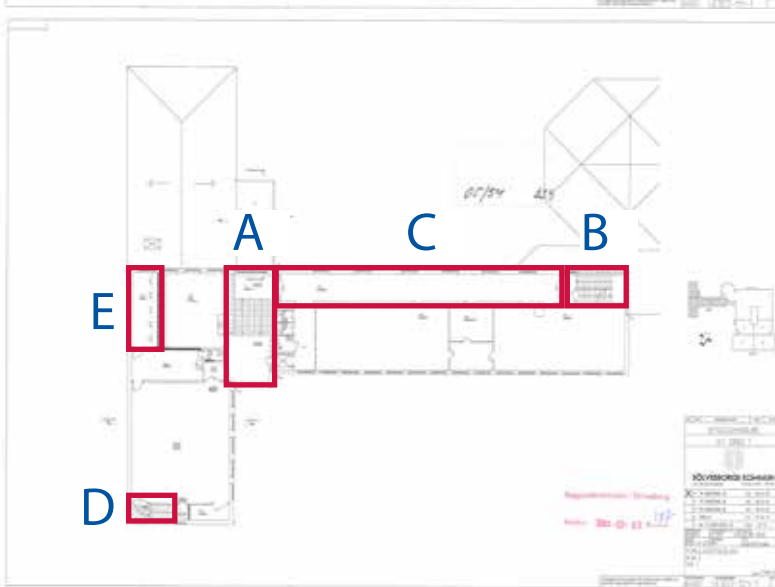
På planritningarna nedan visas de ytor som ingick i utredningsarbetet. Det är de delar av byggnaden som var tillgängliga vid platsbesöket. Klassrum, kontor, förråd, toaletter mm. har inte besiktigats.

Bottenplan, suterräng

Första våning

Andra våning

A. Vestibul och huvudtrapphuset

Man går in i skolan genom ett litet invändigt vindfång, som tidigare hade en dubbeldörr i ek med överljus, in till vestibulen. Vestibulen har kvadratisk plan. Från vestibulen kommer man till skolans reception via en glasdörr på vänster sida, åt höger ligger hissen, rakt fram leder en trappa upp till klassrumsdelen och en trappa leder ned till vinkelbyggnadens och gymnastiksalens suterrängvåning. Ursprungligen var vinkelbyggnaden inte lika avskild från trapphuset som den är idag utan man hade direkt tillgång till bibliotek, studie- och handarbetsrum från vestibulen samt via några trappsteg till gymnastiksalens läktare. Idag bildar vinkelbyggnaden en egen avskild avdelning i huset.

Huvudtrappan är u-formad med vilplan på varje halv- och helvåning. Den är av betong, har oprofilerade plansteg och sättsteg av röd Ölandskalksten och vitmålade vanger. De nerslitna trappstegen vittnar om de tusentals fötter som i 130 år har sprungit upp och ner för trappan. Trappans högra sida följs av ett smidesräcke, trappans vänstra sida av en rund, smidd ledstång. Från helvåningsplanen leder dörrar till vinkelbyggnadens rum, halvåningsplanen övergår i klassrumsdelens korridorer som nås genom pardörrar i ek. Vilplanen är av mönsterlagda röd och grå kalksten. På nedre våningarna har vilplanen ett randigt mönster, framför den franska balkongen och entrén till den tidigare festsalen är golvet lagt i meander och framhäver tydligt att vi har kommit till skolans mest representativa del.

Ursprungligen bör trapphuset ha varit genomströmmat av ljus från såväl entrépartiets tvåvåningshöga dörr- och fönsterfront som den stora fönsterytan i nordvästra fasaden, som sträckte sig från marknivå till övervåningen. Idag är ljusinsläppet i trapphusets nedre del starkt reducerat. På entrésidan slukar det igensatta överljuset och skärmtaket det direkta solljuset, på baksidan är nedre delen av fönsterpartiet borttaget i samband med tillbyggnaden i hörnet till gymnastiksalen. På vilplanen vid klassrumsdelens första våning vittnar ett smitt räcke om att fönstret tidigare gick ned till golvet.

Trapphusen är målat i gröna och rödorangea nyanser som är typiska för 1980-talet. Den ursprungliga färgställningen har inte undersökts.

Entrén och det invändiga vindfånget med ursprunglig ekkarm med överljus.

Huvudtrappa i kalksten med smidesräcke.

Modernt dörrparti mellan vestibul och vinkelbyggnaden.

Ursprungliga detaljer och material av kulturhistoriskt värde

- Trappsteg i röd Ölandskalksten
- Smidda trapppräcken och ledstänger samt räcket vid det ursprungliga fönstret i nordvästra fasaden
- Mönsterlagda golv i röd och grå Ölandskalksten
- Karm och överljus i ek mellan vindfång och vestibulen

Allmänna rekommendationer

- Trapphuset bör bevaras i sin nuvarande form och gestaltning. För att återge huvudtrapphuset och vestibulen sin forna glans rekommenderas att vid en framtida renovering återskapa entrépartiet och, så långt som möjligt, fönsterpartiet i nordvästra fasaden.
- Vid ett eventuellt dörrbyte i vestibulen på första våningen samt tidigare festsalen (nu teater) och teckningsrummet (nu studio) på andra våningen bör det väljas ett utförande som är så likt som möjligt de ursprungliga dörrarna. I snickeriförteckningen från 1933 är material och mått för alla dörrar dokumenterade.
- En ljusare färgsättning som följer 1930-talets inredningsideal skulle lyfta fram trapphusens och vestibulens klara, rena former och material. En färgundersökning skulle kunna ge upplysning om väggarnas ursprungliga färgsättning.

Räcket framför f.d. fönsterparti i trapphuset.

Mönsterlagt golv framför festsalen.

B. Sidotrapphuset

Sidotrapphuset ligger i klassrumsdelens nordöstra ände och nås från korridorerna. Trappan är u-formad med vilplan på varje halv- och helvåning. Den är av betong, har oprofilerade plansteg och sättsteg av röd Ölandskalksten och vitmålade vanger. Trappans högra sida följs av ett smidesräcke, trappans vänstra sida av en rund, smidd ledstång. Från helvåningsplanen går man genom pardörrar i ek till klassrumsdelens korridorer. Vilplanen i sidotrapphuset är inte mönsterlagda. Fram till 1982 hade sidotrapphuset en dörr ut till skolgården. Dörren togs bort i samband med byggande av länken mellan gamla skolan och den nya gymnasieskolan. Sidotrapphuset fick ursprungligen ljus genom tre fönster i nordvästra fasaden, fönstret i första våningen blev dock igensatt när den utvändiga passagen från gamla till nya skolan byggdes 1982.

Ursprungliga detaljer och material av kulturhistoriskt värde

- Trappsteg och vilplan i röd Ölandskalksten
- Smidda trappräcken och ledstänger

Allmänna rekommendationer

- Trapphuset bör renoveras men bevaras i form och gestaltning. En färgundersökning skulle kunna ge upplysning om väggarnas ursprungliga färgsättning.

Trappsteg i kalksten och smidesräcken.

Korridorens mönsterlagta golv fortsätter inte in i sidotrapphuset.

C. Korridorer i klassrumsdelen

Korridorerna i skolan har mönsterlagda golv av röd och grå Ölandskalksten som sammanbinder huvudtrapphuset med klassrumsdelen. Det randiga mönstret gör de redan långa korridorerna visuellt ännu längre. Korridorerna få ljus genom 6 fönster i nordvästra fasaden. På motsatt vägg befinner sig klassrummen. Klassrumsdörrarna är målade i kulörta färger och har en glasruta i övre delen. Den typen dörrar förekommer inte i arkitekten Björklunds snickeriförteckning och antas därför att vara sekundära. Som Björklunds ritningar visar fanns långa rader av klädhängare med metallkrokar på väggarna mellan klassrumsdörrarna. I varje korridor fanns det dessutom fyra stycken taklampor med stor glob.

Ursprungliga detaljer och material av kulturhistoriskt värde

- Mönsterlagt golv i röd och grå Ölandskalksten
- Pardörrar i ek med glasfyllning, sparkplåt, handtag och gångjärn från 1930-talet

Allmänna rekommendationer

- Korridorerna bör bevaras i sin nuvarande form. Originaldörrar bör renoveras varsamt, med samma material och hantverksteknik som ursprungligen.
- Vid ett eventuellt dörrbyte i klassrummen bör det väljas ett utförande som är så likt som möjligt de ursprungliga dörrarna. I snickeriförteckningen från 1933 är material och mått för alla dörrar dokumenterade.
- En färgundersökning skulle kunna ge upplysning om väggarnas ursprungliga färgsättning.

Mönsterlagt golv i huvudtrapphuset och korridoren.

Pardörr i ek med originalbeslag och -handtag.

D. Reservtrapphuset

I vinkelbyggnadens sydvästra hörn ligger ett mindre trapphus som nås genom ingången från Yndevägen. Den leder från bottenvåningen upp till festsalen och vidare upp till vinden. Den betecknas i ritningarna som "reservtrapphus". Trapphuset har dessutom en dörr på bottenvåningen som leder till rektorns kontor, ursprungligen nämnt som "kollegierummet". Trappans nedre del är i betong och har en rödmålad smidd ledstång, vindstrappan är i trä.

Ursprungliga detaljer och material av kulturhistoriskt värde

- Betongtrappa från 1936
- Smidd ledstång

Allmänna rekommendationer

- Trapphuset bör bevaras i sin nuvarande form och gestaltning.

E. Övrigt

På grund av alla interiöra ändringar i skolan finns det endast få inredningsdetaljer från 1936 bevarade. I logen i vinkelbyggnadens övervåning finns en skåpvägg som ritades av arkitekt Curt Björklund. Inredningen tillhörde den ursprungliga teckningssalen som senare delades i flera mindre rum. Skåpen bevarades dock vid ombyggnaden. I korridoren vid receptionen finns ett hörn med väggpanel och två originaldörrkarmar med gångjärn som tillhörde den gamla biblioteksinredningen. I övrigt handlar det mest om punktvisa spår efter dörrar eller andra interiördetaljer som berättar om den ursprungliga arkitektritade helhetsgestaltningen.

Ursprungliga detaljer och material av kulturhistoriskt värde

- Skåpväggen från 1936 i logen
- Väggpaneler och dörrkarmar i det tidigare biblioteket
- Ekdörren till det tidigare studierummet
- Dörrkarmen till det tidigare handarbetsrummet
- Trappstegen i röd kalksten till f.d. gymnastiksalens läktare
- Fönsterbänkar i röd kalksten
- Spanjolettbeslag på originalfönster

Allmänna rekommendationer

- De bevarade skåpen i logen bör renoveras varsamt.
- Bevarade detaljer bör bevaras så långt som möjligt, de har stort dokumentationsvärde.

Arkitektitrad skåpsinredning från 1936 i logen.

Delar av det gamla biblioteket.

Halvtrappan som tidigare ledde till gymnastiksalens läktare.

Spanjolettbeslag.

8. Vaktmästarbostaden

Den så kallade vaktmästarbostaden (ursprungligen skogvaktarboställe) ligger söder om gamla Furulundsskolan i direkt anslutning till parken. Byggnaden är i en våning, murad i rött tegel med dekorativa rundfogar och har ett lertegeltäckt sadeltak. Takutsprånget har smäckra profilerade taktassar. Sockeln är slätputsad med cementbruk. I öster är huset tillbyggt med en förstuga i rödmålat trä samt en bred ramp. Vaktmästarbostaden har totalt 9 fönster: 1 segmentbågefönster i västra gaveln (mörklagt med en skiva), 3 enlufts-fönster på södra långsidan, 1 enlufts-fönster på norra långsidan, 2 fönster i farstun samt ett runt fönster i vardera gavelröset (båda igensatta).

Byggnaden uppfördes troligen i slutet av 1870-talet som skogvaktarboställe. Platsen nämns för första gång 1878 i stadsförsamlingens husförhörlängd, samma år som skogvaktaren Anders Johan Mörk, född 1834 i Flo, Älvsborgs län, och familj flyttade in. Marken brukades förvisso redan under 1814, men ingenting tyder på att det före år 1878 har funnits bebyggelse på platsen. På 1910 års karta ser man tydligt två byggnader, ett bostadshus och ett uthus inom en murinhägnad fastighet. Bostället låg direkt i Yndegatans sväng och ett flygfoto från 1920/30-talet visar att det fanns ett trädgårdsland väster om huset samt en liten gårdsplan mellan uthus och bostadshus.

Skogvaktare Mörk borde kvar i huset till sin död 1921 och fr.o.m. 1922 kallas platsen för Gamla skogvaktarbostället eller bara Skogvaktarbostället I. Det nya skogvaktarbostället II fanns senast år 1915, ett stycke längre upp på Yndevägen (tidigare stg. 88A). Här bodde skogvaktaren Carl Vilhelm Nilsson med sin familj. Efter Anders Johan Mörks död och fram till 1932 bodde bromsaren Per Albert Matsson och familj i den gamla stugan, och 1935, alltså samtidigt med pågående byggarbeten vid den nya samrealskolan, flyttade återigen en skogvaktare med familj in i gamla stugan, Oskar Teodor Svensson (Olsson), men det är oklart hur länge han stannade.

Sett från NV.

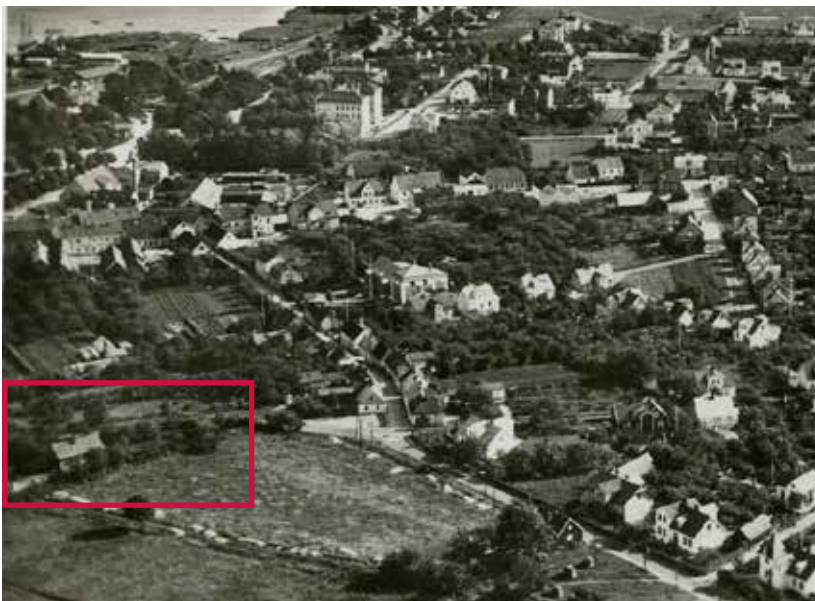
Sett från V.

Sett från S.

Sett från SÖ.

Flygfoto över Sölvesborg, 1920/30-talet. Okänd fotograf. Skogvaktarebostället är markerat i rött.

Skogvaktarebostället 1910. Karta: Sölvesborgs kommun.

Hand-drawn floor plan of a house. The plan shows a large front room (Stue) with a fireplace, a kitchen (Køkken) with a stove, a bathroom (Badeværelse), a staircase (Trappe), and a small room (Værelse). The drawing is signed 'A. Skov' and dated '1892'.

38

Ursprungliga detaljer och material av kulturhistoriskt värde

- Tegelfasader i rött tegel med dekorativa rundfogar
- Takutsprång med profilerade taktassar
- Rundfönster i gavelfälten
- Segmentbågig fönsteröppning i västra gaveln

Allmänna rekommendationer

- Huset är övervuxet med murgröna som på sikt förstör tegelfasaderna. Det rekommenderas att avlägsna vegetation som växer tätt inpå byg- ganden.
- Huset minner om tiden då området tillhörde landsbygden och inte den bebyggda staden. En mer historisk trädgårdsgestaltning runt huset skulle synliggöra och skapa intresse kring byggnadens ursprungliga sammanhang.

Nätt takutsprång och profilerade taktassar.

Igensatt segmentbåigt fönster.

Dekorative rundfogar.

9. Sammanfattande värdebeskrivning

Furulundsskolan har arkitekturhistoriskt, samhällshistoriskt, socialhistoriskt och lokalhistoriskt värde. Vaktmästarbostaden har framförallt dokumentations- och upplevelsevärde.

1. Sölvesborgs samrealskola ritades av stockholmsarkitekten Curt Björklund (1895-1958) som sedan 1929 var skolöverstyrelsens arkitekt. Furulundsskolan är ett spännande exempel på en skolbyggnads gestaltning i mötet mellan 1920-talets klassicism och funktionalism. Materialbruket är gediget och typiskt för tidsperioden, som idealiserade reducerade former och materialläkthet. Funktionalismens avståndstagande från riklig ornamentering speglar sig tydligt i fasaderna där slutna tegelväggar får kontrastera mot stora fönsterytor. Fasadutsmyckningen är reducerad till omsorgsfullt gestaltade detaljer, så som tegel- och skifferomfattningar kring dörrar och fönster eller smidesarbeten i form av galler och räcken. Stiltypiskt är också kombinationen av flera byggnadskroppar som utformas efter sin inbördes funktion. Samtidigt finns flera iögonfallande klassicistiska gestaltningselement, så som den strikt symmetriska fönsterindelningen på fasaderna, fönstrens utformning med flera rutor samt spröjsade rund- och rundbågsfönster. Typiskt klassicismen är också betoningen av representativa rum med större fönster (piano mobile). Även takens utformning som sadeltak respektive valmat tak med tydliga takutsprång och dekorerade taktassar hör hemma i det klassicistiska formspråket. Furulundsskolan har stort arkitekturhistoriskt värde.
2. Furulundsskolan har en stark förankring i Sölvesborgs samhälle. Den hör till en period där staden expanderade och tog steget in i en modern tidsålder. Sölvesborg elektrifierades, fick vattenledningar och en rad offentliga byggnader uppfördes, bl.a. brandstationen, varmbadhuset och samrealskolan. Införandet av samrealskolsystemet gav för första gången flickorna möjlighet till en statligt ordnad högre utbildning. Behovet för skollokaler ökade snabbt och 1936 uppfördes Sölvesborgs nya samrealskola. Byggnaden var för sin tid modernt utrustad med speciallokaler så som gymnastiksal, laboratorium och fysiksal och hade ljusa klassrum riktade mot söder. De slitna trappstegen i skolhuset berättar om de många barn och ungdomar som har fått sin utbildning här och många sölvesborgare har minnen knutna till sin skoltid i den tegelröda byggnaden. Furulundsskolan har stort samhälls-, social- och lokalhistoriskt värde.

3. Det tidigare skogvaktarbostället (numera vaktmästarbostaden) är en kvarleva från tiden då området bestod av stadens utmarker, s.k. stadsvånger. Huset berättar om agrara strukturer och markanvändning före sekelskiftet 1900, innan staden Sölvesborg började expandera norrut. Kring 1870-talet hade de nya skogsplanteringarna, som syns på kartan från 1854 (se bilaga), börjat växa upp och staden såg behovet att etablera ett skogvaktarboställe. Huset placerades på stadsägan vid Yndevägen, vid den tiden en central väg in till staden. Den exteriört bevarade bostadsbyggnaden tillsammans med den delen av Yndevägen som sträcker sig genom parken har högt dokumentationsvärde.

10. Sammanfattande karaktäristik

Furulundsskolan, från 1936, är exteriört väl bevarat och även interiört delvis bevarat. Fasaderna är murade i Höganästegel med infärgade fogar. Yttertrappor, socklar, fönsterbänkar och dörravtäckningar är i Grythytteskiffer, taket i koppar. Trapphusen och alla korridorer är i grå och röd Ölandskalksten, innersdörrar i ek. Fönstren är i trä med fyra respektive sex rutor. I gavelväggarna är fönstren spröjsade och av rund respektive rundbågig form. Slutna tegelytor kontrasterar mot stora fönsterytor. Dekorationer används i enlighet med funktionalismens anda sparsamt och koncentrerar sig på tegel- och skifferomfattningar kring dörrar och fönster eller smidesarbeten i form av galler och räcken. Det pampiga entrépartiet som sträcker sig över två våningar är huvudfasadens mest framträdande motiv och en symbol för skolans funktion som lärdomens tempel. Övergången från 1920-talets klassicism till funktionalism speglas bl.a. i tak- och fönsterformer och detaljer som nätta takutsprång med profilerade taktassar.

Inne i byggnaden finns flera bevaringsvärda delar, till dessa hör vestibul och huvudtrapphus, korridorer, sidotrapphus och reservtrapphus. Många detaljer har stort kulturhistoriskt värde, bl.a. kalkstensgolv och -trappsteg, trapplöp, trappräcke och ledstänger i smide, dörrblad och dörrpartier i ek, originalhandtag, gångjärn och beslag på dörrar, fönsterbänkar i kalksten och fönster med spanjolettbeslag, originalsåp i logen (f.d. teckningssal).

Skogvaktarbostället, från 1870-talet, är bara delvis exteriört bevarat, interiören är inte bevarad. Karaktäristiska detaljer från den tidsperioden är murningstekniken med dekorativa rund- och åsfogar samt sadeltaket med takutsprång och profilerade taktassar. Placeringen av ingången i gavelväggen är ovanlig och hör egentligen till äldre byggnadstyper.

11. Förslag på planbestämmelser

A. Förslag på skyddsbestämmelser (q)

Skyddsbestämmelser kan användas i detaljplanen för skydd av befintliga värdefulla byggnadsverk, bebyggelseområden och tomter. De kan omfatta både exteriör och interiör liksom byggnadsdetaljer såväl som viktig växtlighet och konstarbeten. Om det är motiverat kan skyddsbestämmelser avse såväl utformning som material, teknik och underhåll samt viss skötsel av vegetation med förbehållet att bestämmelsen ska ha betydelse för bevarandeinsatsen som helhet. Finns det skäl för det kan även vissa speciella arbetstekniker föreskrivas. Bestämmelserna bör alltid preciseras så att det tydligt framgår vad skyddet avser. De bör alltid kombineras med utökad lovplikt för åtgärder som har påverkan för skyddsvärdet. (Beteckning: q-skydd eller q. Lagstöd: PBL (2010:900) 4 kap. 8 §, PBL (2010:900) 4 kap. 16 § 1 st 3 p)

Skolbyggnaden

q₁ Exteriör: Byggnadens karaktärsdanande ursprungliga exteriör ska bevaras i form, utsmyckning och material. För beskrivning av bevarandevärda delar och detaljer, se kulturhistorisk utredning.

q₂ Interiör: Byggnadens interiör vad gäller material och utformning i vestibul, huvudtrapphus, sidotrapphus, korridorer, reservtrapphus ska bevaras. För beskrivning av bevarandevärda delar och detaljer, se kulturhistorisk utredning.

Alternativ till q₁

q₃ Fasader: Byggnadens fasader ska bevaras. Vid underhåll av fasaderna ska det användas samma material som ursprungligen, dvs. Höganäs fasadtegel och Grythytteskiffer. Vid omfogning ska ursprungligt material och kulör användas. Plåt- och smidesarbeten utförs med samma hantverk och material som ursprungligen.

q₄ Tak: Byggnadens skivtäckta koppartak med förskjutna tvärfalsar och ståndrännor, kopparklädda skorstenar samt takutsprångets proportion och taktassarnas utförande ska bevaras. Takreparationer ska utföras med samma skivstorlek och falsteknik som ursprungligen. Vid lagning ska ärgad koppar användas, alternativt målas nya skivor in i samma ärgkulör som övriga taket. Ståndrännor kan inte bytas mot hängrännor.

q₅ Fönster: Byggnadens originalfönster ska bevaras (13 källarfönster, 4 rundbågiga fönster, 2 runda fönster), vilket innebär att fönsterbågar och -glas inte får bytas ut, sättas igen eller på annat vis förvanskas. Underhåll av originalfönsterna ska ske med ursprungliga material och kulörer, dvs. munblåst eller valsat glas, linoljefärg och linoljekitt. Trälagning ska göras med tätvuxet furuvirke.

Vaktmästarbostaden

q₆ Exteriör: Byggnadens karaktärsdanande ursprungliga exteriör ska bevaras i form, utsmyckning och material. För beskrivning av bevarandevärda delar och detaljer, se kulturhistorisk utredning.

Alternativ till q₆

q₇ Fasader: Byggnadens fasader ska bevaras. Vid underhåll av fasaderna ska det användas samma material som ursprungligen. Vid omfogning ska ursprungligt utseende och material användas, vilket innebär kalkbruk och rundfogar.

q₈ Fönster: Byggnadens originalfönster ska bevaras (2 rundfönster i vardera gavelröste, 1 segmentbågefönster på västra gavelväggen), vilket innebär att fönsterbågar och -glas inte får bytas ut, sättas igen eller på annat vis förvanskas. Underhåll av originalfönsterna ska ske med ursprungliga material och kulörer, dvs. munblåst eller valsat glas, linoljefärg och linoljekitt. Trälagning ska göras med tätvuxet furuvirke.

B. Förslag på varsamhetsbestämmelser (k)

Varsamhetsbestämmelser reglerar vilka karaktärsdrag och värden hos byggnadsverket som varsamheten speciellt ska inriktas på. Syftet är att i förväg göra klart vilka särskilda krav som kommer att ställas vid en bygglovsprövning. Med bestämmelser om varsamhet kan kommunen precisera det grundläggande kravet att ändring och flyttning av byggnader ska utföras varsamt. Även ett bebyggelseområdes särskilda värden kan skyddas på detta sätt. Varsamhetsbestämmelser kan omfatta både exteriör och interiör och bör vara en precisering av de generella krav som alltid gäller och tydligt ange vad som är avsikten med bestämmelsen.

(Beteckning: k eller varsam. Lagstöd: PBL (2010:900) 4 kap. 16 § 1 st 2 p)

Skolbyggnaden

k₁ Vid ändring av andra interiöra och exteriöra delar och detaljer som inte är skyddade med q ska dessa utföras i form och material enligt tradition med byggnadens ålder och arkitektur. För beskrivning av bevarandevärda delar och detaljer, se kulturhistorisk utredning.

Alternativ till k₁

k₂ Huvudentré: Arkitektoniskt värdefulla detaljer, så som portalomfattning av tegel och skiffer, fransk balkong med smitt räcke, skolklocka, fönster- och dörrindelning samt svängd ramp med skiffermur och flaggstång, får inte förvanskas. I samband med renoveringsarbeten ska intentionen vara att återskapa huvudentréns ursprungliga utseende vad gäller material och utformning.

k₃ Fönster: Fönster ska till form, material, indelning och proportioner vara lika ursprungliga. I samband med eventuellt fönsterbyte av icke-originalfönster ska intentionen vara att återskapa fönstrens ursprungliga utseende vad gäller material, utformning och placering. Bestämmelsen gäller dock inte suterängfönstren i de nedgrävda ljusschakten som är tillkomna i efterhand.

k₄ Ytterdörrar: Befintliga ursprungliga dörrplaceringar och -omfattningar i tegel, avtäckningar i skiffer och koppar får inte förvanskas. I samband med renoveringsarbeten av dörrarna ska intentionen vara att återskapa dörrarnas ursprungliga utseende vad gäller material, utformning och placering.

Vaktmästarbostaden

k_5 Vid ändring av andra interiöra och exteriöra delar och detaljer som inte är skyddade med q ska dessa utföras i form och material enligt tradition med byggnadens ålder och arkitektur. För beskrivning av bevarandevärda delar och detaljer, se kulturhistorisk utredning.

k_6 Trädgårdsgestaltningen runt vaktmästarbostaden bör härleda till byggnadens ursprungliga sammanhang. För beskrivning av vaktmästarbostadens historia, se kulturhistorisk utredning.

Alternativ till k_5

k_7 Tak: Byggnadens tak och takutsprång med profilerade taktassar får inte förvanskas vad gäller material och utformning. I samband med renoveringsarbeten ska enkupigt rött taktegel användas.

k_8 Fönster: Fönster ska till form, material, indelning och proportioner vara lika ursprungliga. I samband med eventuell fönsterbyte av icke-originalfönster ska intentionen vara att återskapa fönstrens ursprungliga utseende vad gäller material, utformning och placering.

C. Förslag på rivningsskyddsbestämmelser (r-förbud)

Rivningsförbud kan anges för en befintlig byggnad som omfattas av förbudet mot förvanskning. Förbudet kan endast användas för att skydda ett väsentligt allmänt intresse. Rivningsförbudet skyddar endast byggnadens stomme. För att uppnå ett fullgott skydd krävs att också andra skydds- eller varsamhetsbestämmelser används. För att ett absolut rivningsförbud ska gälla behöver en sådan bestämmelse finnas i detaljplanen. Bestämmelser om rivningsförbud kan medföra att fastighetsägaren har rätt till ersättning. (Beteckning: r eller r-förbud. Lagstöd: PBL (2010:900) 4 kap. 16 § 1 st 4 p)

A. Skolbyggnaden

r-förbud₁ Byggnaden får inte rivas.

B. Vaktmästarbostaden

r-förbud₂ Byggnaden får inte rivas.

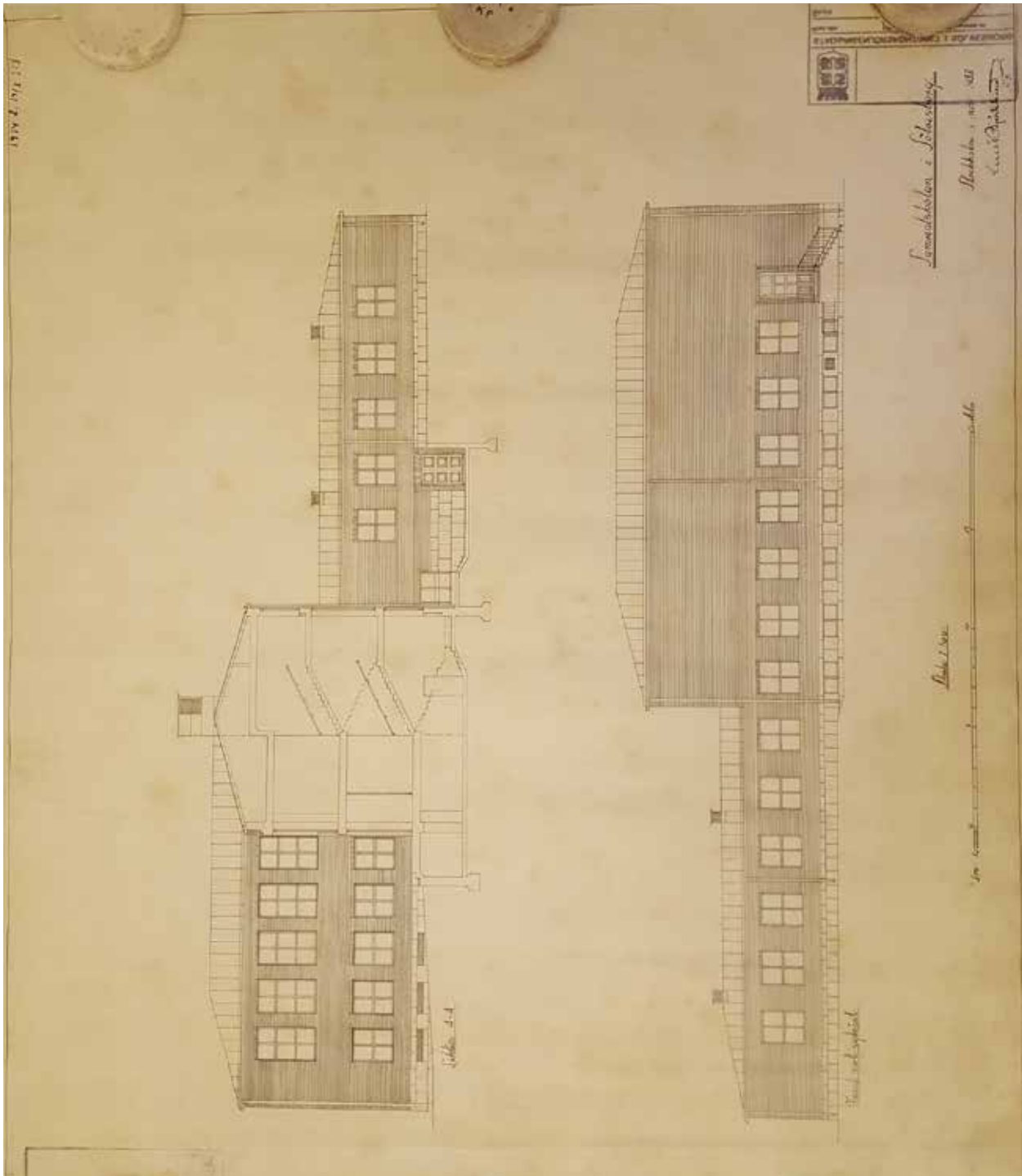
D. Rekommendationer till andra planbestämmelser

För att skydda helhetsupplevelsen av kulturmiljön kan det vara lämpligt att fastställa i detaljplanen att:

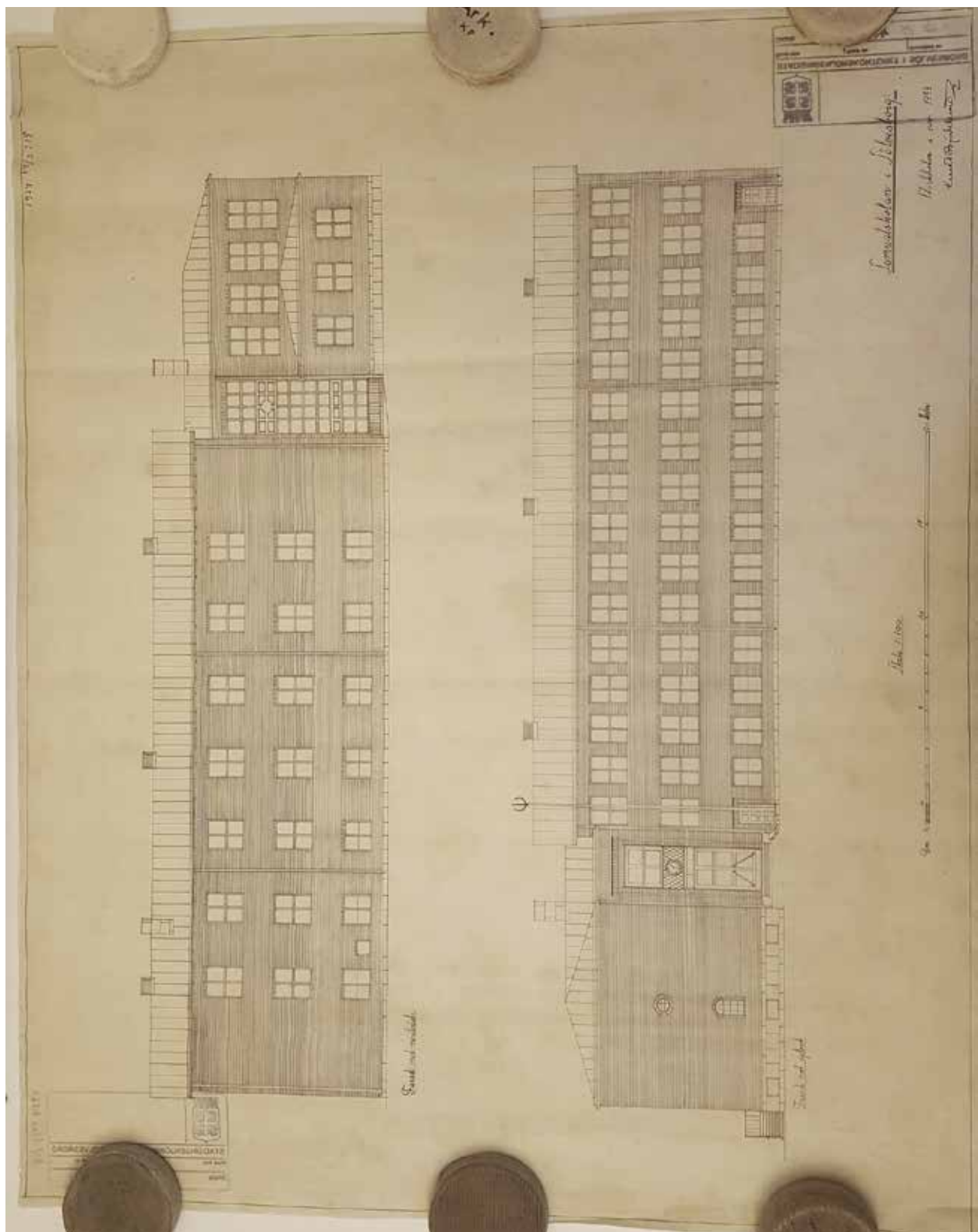
- Q Användningen ska vara anpassad till byggnadens kulturhistoriska värde.
- Prickmark markeras runt gamla skolan och vaktmästarbostaden så att frirum skapas. Miljöhus, tillbyggnader och skärmtak etc. får inte placeras på prickmark. Prickmark runt vaktmästarbostaden bör följa tidigare skogvaktarträdgården, se kulturhistorisk utredning och gamla kartor.
- Bygglov krävs för åtgärder av tak, fasader, fönster, alternativt att bygglov krävs för fönsterbyte och underhåll av fasad.
- Bygglov krävs för att sätta upp eller ändra tekniska installationer, skyltar, utomhusarmaturer, ljusanordningar, markiser o.dyl. Placering av moderna installationer, så som frånlufts- och ventilationskanaler samt elektriska anläggningar, bör ta hänsyn till fasadens höga kulturhistoriska värden. I de fall där en alternativ placering inte är möjlig bör ledningar och installationer målas i fasadens kulör.
- Bygglov krävs för tillgänglighets- och brandskyddsinstallationer som påverkar exteriören eller bevarandevärd interiör.

12. Bilagor

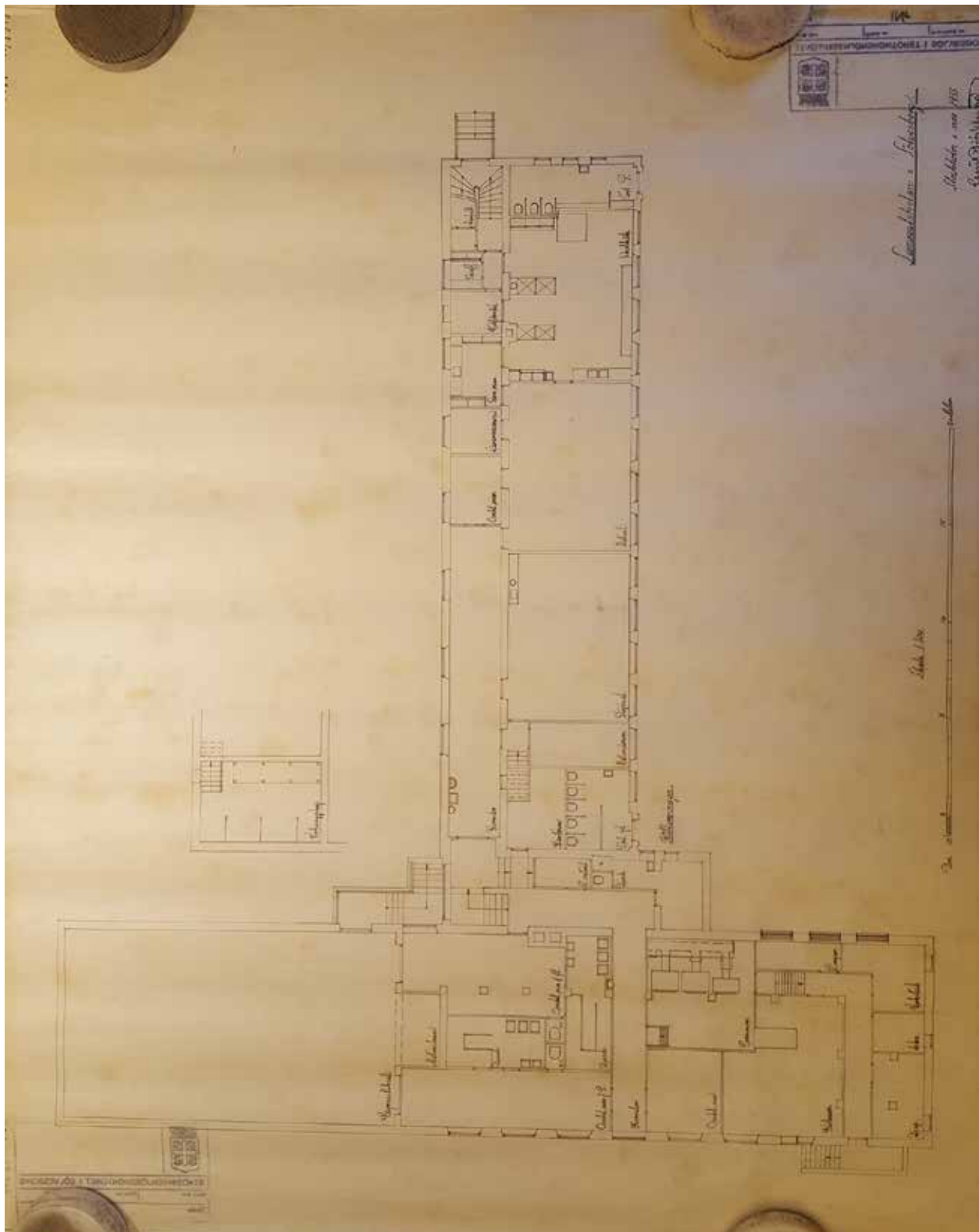
Originalritningar 1933

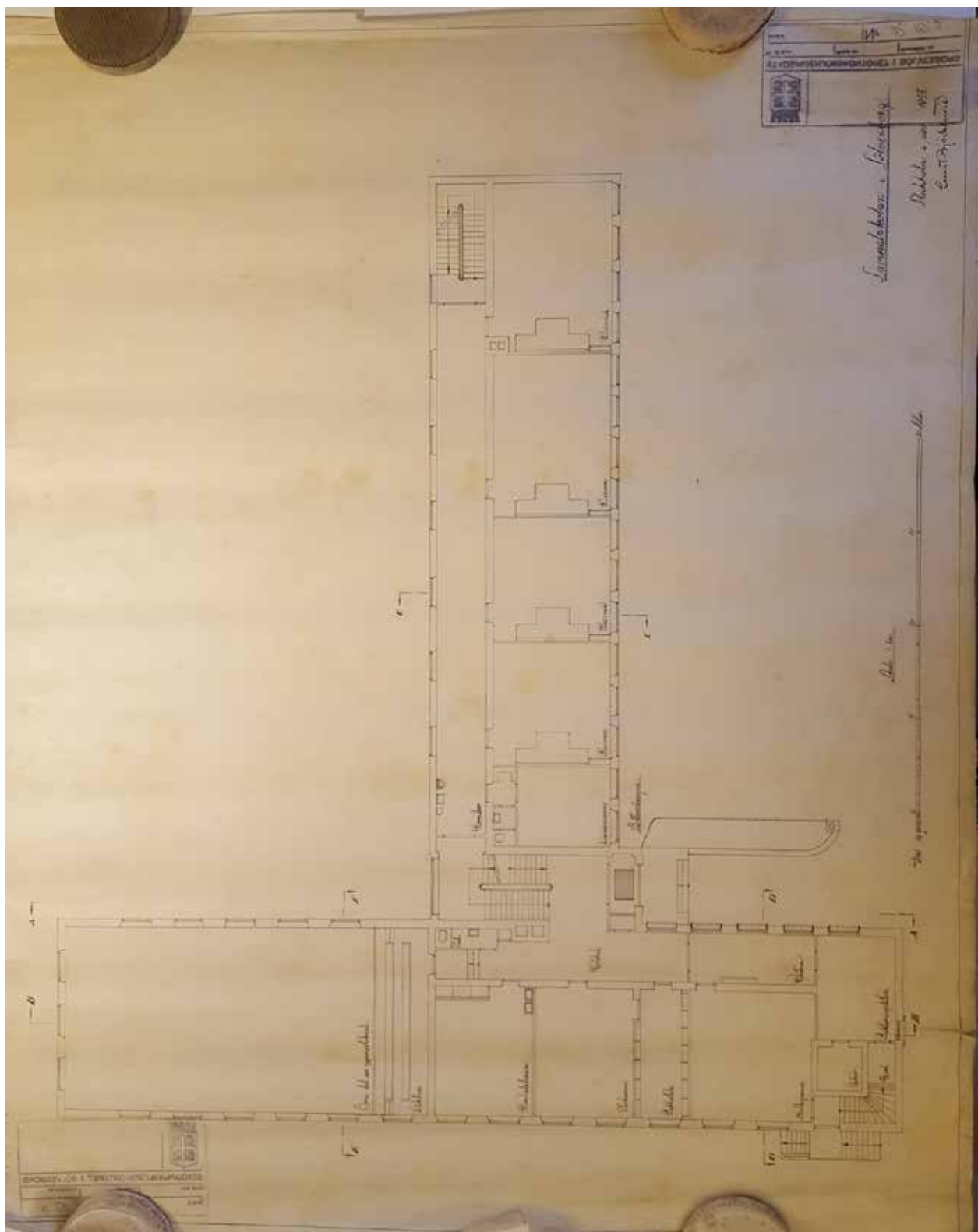
Fasadritning, 1933.

Fasadritzing, 1933.

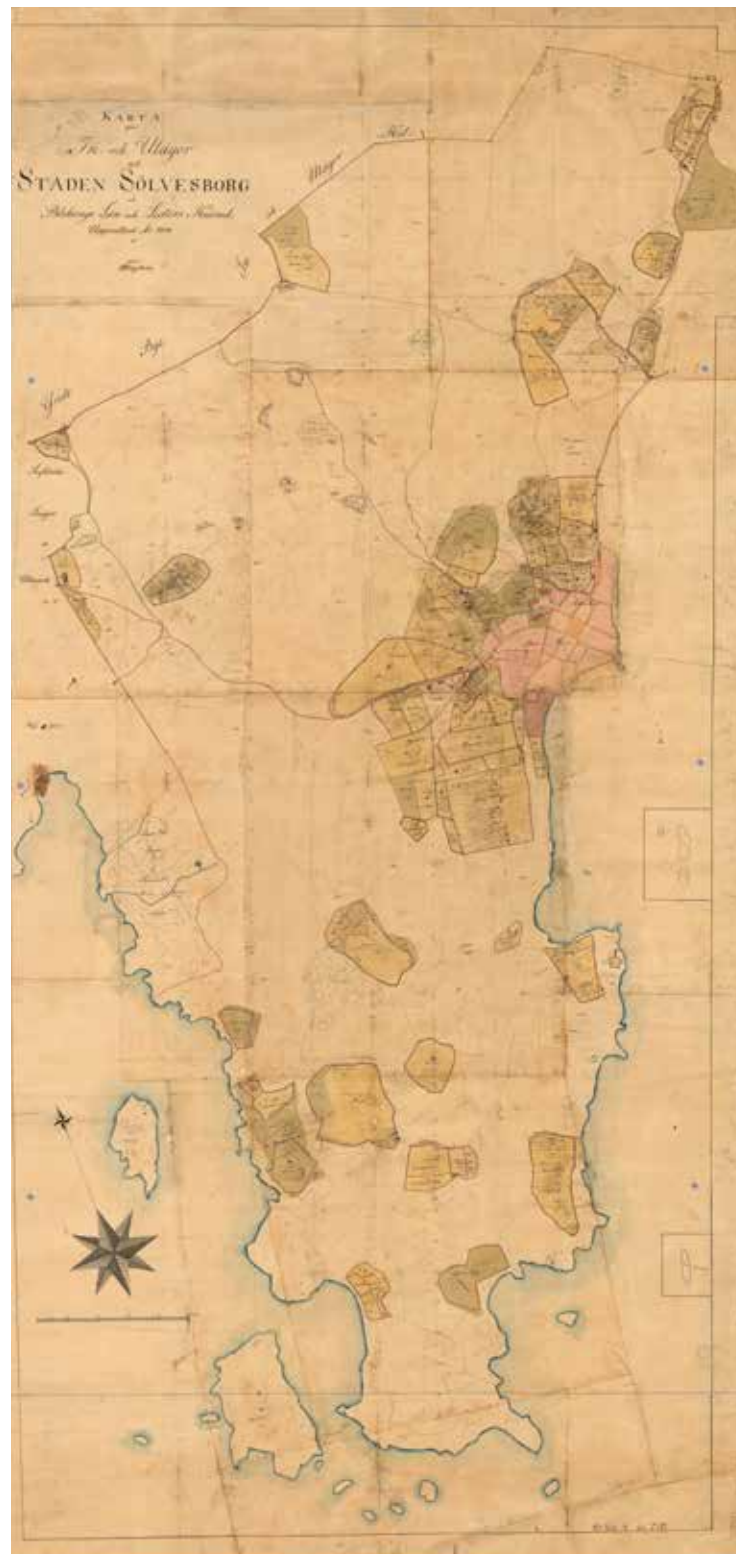
Planritning bottenvåning/suterräng, 1933.

Planritning första våning, 1933.

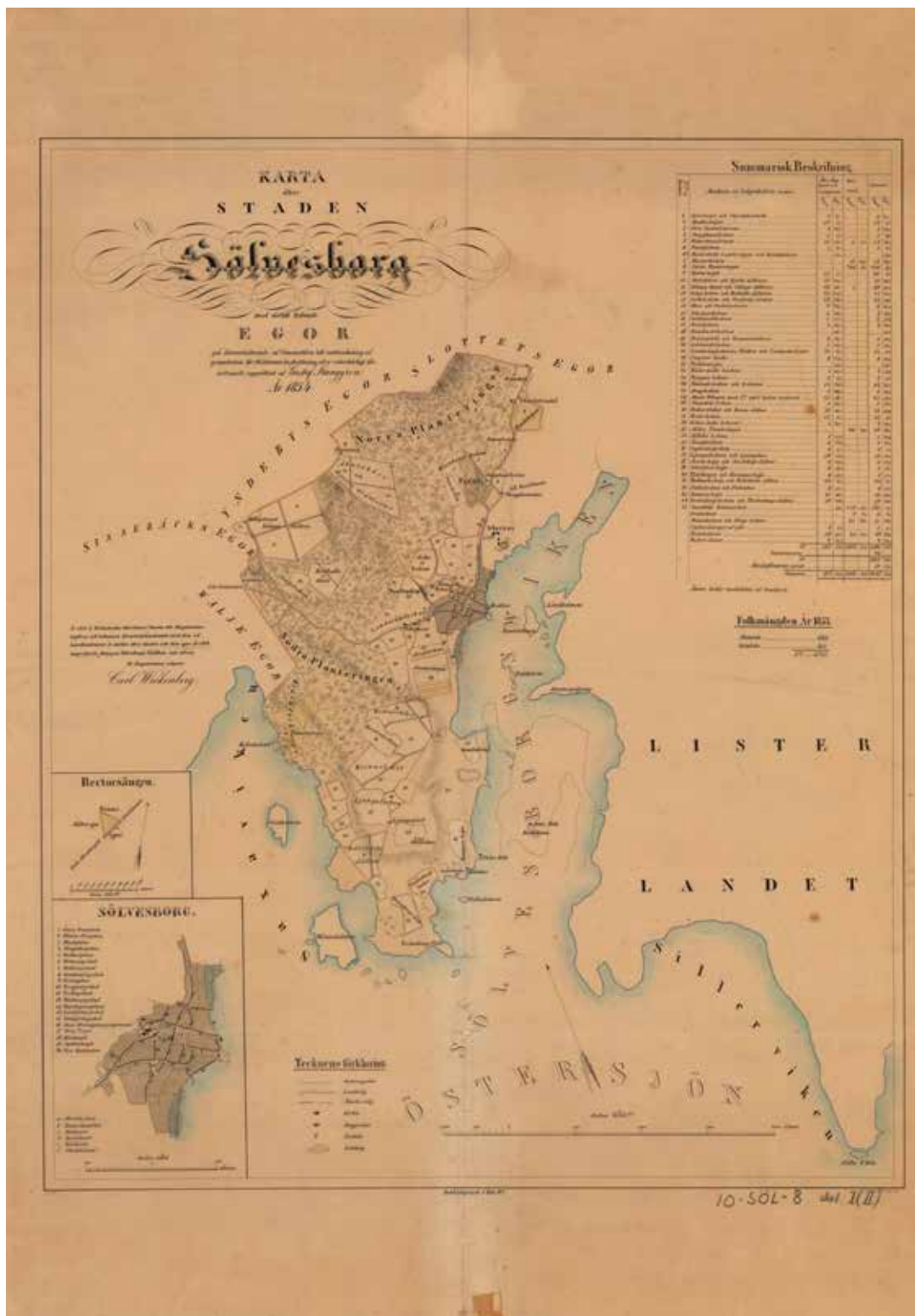

Karta över Sölvesborg, 1814

Karta: Lantmäteriet.

Karta över Sölvesborg, 1854

Karta: Lantmäteriet.

Karta över Sölvesborg, 1910

Karta: Sölvesborgs kommunarkiv.

BYGGKULT

Byggkult - Byggnadsvård och kulturmiljö
info@byggkult.se
www.byggkult.se